

Lokal

Agenda 21 Plan Nørrebro 2010-2011

Arbejdsprogrammer
Årsplaner
Succeskriterier
Covenant of Mayors

7. årgang

MILJØPUNKT

AGENDA 21 · FOR ET BÆREDYGTIGT KBH

NØRREBRO

Indhold

Introduktion og Læsevejledning	s, 4.
Grundlag for Miljøpunkt Nørrebro	s, 5.
Lokal Forankring	s, 6.
Dialog, Formidling og Synliggørelse	s, 7.
Organisation	s, 8.
<i>Indsatsområder:</i>	
Sikken en Voldsom Trængsel...	s, 9.
Ukrudt og Andet Godt	s, 15.
Skidt med Miljøet!	s, 19.
Sæt en Prop i Forbruget	s, 22.
Godt for Maven – og for Forretningen	s, 24.
Miljø med Mere	s, 26.
<i>Kort over Nørrebro</i>	s, 28.

MILJØPUNKT

AGENDA 21 · FOR ET BÆREDYGTIGT KBH

NØRREBRO

Introduktion og læsevejledning

Københavns klimaplan og Klimatopmødet i København vil sætte sit præg på Agenda 21 arbejdet det kommende år. Der er ingen tvivl om at klimaet bliver mere centralt i vores arbejde. Vi vil sætte mere fokus på, hvor meget vores arbejde reducere CO2 forbruget.

Nørrebro rykker - med miljøet!

Planen bygger på det grundige arbejde med de foregående Lokale Agenda 21 planer og de erfaringer, der er gjort undervejs. Vores målgruppe er de aktive borgere og aktører på Nørrebro, samt de borgere, der i lang tid, med interesse, har set de mange miljøprojekter skyde frem. Denne Lokale Agenda 21 plan bygger på dialoger og diskussioner med borgerne på Nørrebro, interne og eksterne aktører, som alle har bidraget med ønsker til kommende projekter. Agenda 21 planen er de mål som Miljøpunkt Nørrebro i dagligdagen styrer sine aktiviteter efter.

Planens opbygning

Planen er inddelt i 6 arbejdsområder, der fungerer som en gennemgående struktur for Miljøpunkt Nørrebros arbejde. Det sidste arbejdsområde dækker over projekter, der går på tværs af de øvrige områder.

Sikken voldsom trængsel.... Nedsættelse af trafikbelastningen

Ukrudt og andet godt.... En grønnere bydel

Skidt – med miljøet!.... Optimering af affaldssorteringen

Sæt en prop i forbruget.... Energiforbruget skal ned

Godt for maven og for forretningen!.... Økologisk mad

Miljø med mere.... Tværgående miljøarbejde

Under læsningen er det vigtigt at holde sig for øje at arbejdet med de 6 arbejdsområder er på forskellige trin i processen og derfor præsenteres lidt forskelligt. Som udgangspunkt har hvert arbejdsområde dog følgende disponering:

- **Vision for arbejdsområdet**
- **Status for området, herunder samarbejdspartnere**
- **Arbejdsprogram, operative mål**
- **Årsplan 2010 - 11**
- **Succeskriterier 2010 - 11**
- **Idébank**

Vi betragter den lokale agenda 21 plan som en »organisk« plan, der løbende revideres og videreudvikles gennem perioden. Du kan følge med i implementeringen af planen på www.norrebro.nu og komme med kommentarer på debat@norrebro.nu

God læselyst!

Grundlag for Miljøpunkt Nørrebro

Nørrebro med 73.000 indbyggere er scene for et virvar af projekter, foreninger og organisationer – en bydel, som er fantastisk til at sætte fokus på aktuelle problemstillinger. Ikke mange bydele sætter sit præg på Københavns udvikling som Nørrebro. Inden for miljøarbejdet har en række lokale aktører været med til at sætte Nørrebro i centrum som et sted, der har været, og fortsat skal være, en dynamo for udviklingen i København.

Miljøpunkt Nørrebros rolle

Miljøpunkt Nørrebro skal indfange, systematisere, koordinere og ikke mindst fastholde energien i miljøarbejdet. Miljøpunkt Nørrebro skal være med til at sikre en fælles platform for den alsidige faglige viden og de brede erfaringer, der findes i bydelen, og hermed sikre at der opnås synergi-effekter, og at erfaringerne fastholdes i bydelen. Miljøpunkt Nørrebro udfylder en række forskellige roller i bydelens miljøarbejde som f.eks. formidler, inspirator, igangsætter, brobygger, netværksskaber, koordinator og frontløber. Borgernes advokat, Miljøpunkt Nørrebro har sin styrke som uafhængig aktør, med en stor kontaktflade, på tværs af politiske organer, administrative funktioner og befolkningsgrupper.

Vision

Miljøpunkt Nørrebro vil fremme en bæredygtig udvikling på Nørrebro med mindre forurening, flere grønne omgivelser og mindre ressourceforbrug. Nørrebro skal være foregangsbydel for bæredygtig storby i Europa.

Hovedmål

Miljøpunkt Nørrebros overordnede vision kan opdeles i tre hovedmålsætninger:

- Støtte, udvikle og fastholde helhedsorienterede miljøprojekter i et tæt samarbejde med andre lokale aktører.
- Skabe lokal dialog om og rejse væsentlige og nye miljøspørgsmål herunder kommunens miljøpolitik
- Dokumentere, synliggøre og kommunikere resultater og processer udadtil.

For at nå disse hovedmål er der i opbygning og organisering af Miljøpunkt Nørrebro lagt vægt på følgende:

- En stærk lokal forankring af Miljøpunkt Nørrebro, der sikrer, at aktiviteterne tænkes helhedsorienteret og gennemføres med aktiv deltagelse af bydelens borgere, institutioner, foreninger og erhvervsliv.
- Miljøpunkt Nørrebro har en bred faglig viden, hvilket fremmer et kvalificeret med- og modspil til den overordnede miljøpolitik. Det giver en basis for en bred kommunikation indadtil og udadtil. Ligeledes vil det faglige netværk bag Miljøpunkt Nørrebro inspirere og motivere til aktiv deltagelse fra både borgere, institutioner og erhvervsliv i bydelen.

Lokal forankring

Et grundlæggende udgangspunkt for Miljøpunkt Nørrebros arbejde er at inddrage bydelens borgere og eksisterende netværk. Således er det ikke hensigten, at Miljøpunkt Nørrebro skal udføre bæredygtige projekter for borgerne, men snarere at Miljøpunkt Nørrebro skal indgå i et tæt samarbejde med bydelens borgere og aktører, så begge parter føler et ansvar for at fremme en bæredygtig udvikling.

Borgernes ønsker til Lokal Miljøpunkt Nørrebro

Miljøpunkt Nørrebro lavede mindre spørgeskemaundersøgelse for at få en ide om, hvilke ønsker borgerne har til Miljøpunkt Nørrebro, samt hvilke miljøproblemer de ønskede løst. 51 % af de adspurgte borgere fremhævede information om miljørigtig levevis, mens hele 88% mente, at hjælp til at udføre konkrete miljøforbedringer i bydelen var vigtigt. Af de miljøproblemer, der optog borgerne, kom forbedring af trafikforhold, især færre biler og bedre cyklistforhold, ind på en førsteplads, efterfulgt af forgrønning / forskønnelse af Nørrebro, især renere/grønnere gårde og gader. På tredjepladsen kom affaldssortering, efterfulgt af ressourceforbrug og økologi. Undersøgelsen/prioriteringen bekræfter Københavns Kommunes undersøgelser om vægtningen af miljøproblemer. Derfor har vi prioriteret vores arbejde i følgende rækkefølge:

Sikken voldsom trængsel... Nedsættelse af trafikbelastningen

Ukrudt og andet godt... En grønnere bydel

Skidt – med miljøet!... Optimering af affaldssorteringen

Sæt en prop i forbruget... Energiforbruget skal ned

Godt for maven.. og for forretningen!... Økologisk mad

Miljø med mere... Tværgående miljøarbejde

Fremme af nye og eksisterende netværk

Miljøpunkt Nørrebro er baseret på en bred opbakning fra boligforeninger, miljøforeninger, indvandernetværk, erhvervsliv, sociale og kulturelle institutioner og skoler, hvilket er fundamentet for at sikre et godt og tæt samarbejde. Bydelen har tradition for at arbejde på tværs af traditionelle faggrænser. Miljøpunkt Nørrebro vil desuden arbejde på løbende at inddrage nye samarbejdspartnere. Dette kan bl.a. være med til at styrke en helhedsorienteret miljøindsats, således at f.eks. et regnvandsprojekt ikke kun bliver en teknisk løsning, der skal aflaste afløbssystemet og spare på vandet, men samtidig bliver et projekt med sociale og kulturelle dimensioner, der kan rumme kunst, sanseoplevelser og sundhed.

Samtidigt vil vi gerne udvikle mere faste praktikaftaler med Tek-Sam, DTU, KU, Life, Suhrs Seminarium, samt andre frivillighedsorganisationer.

Netværkssamarbejde mellem centrene, kommunen og forsyningsvirksomhederne.

Miljøpunkt Nørrebro har glæde af at indgå i et netværk med de øvrige Agenda 21 Centre og deres aktører. Ligeledes vil kontakter og erfaringer fra samarbejdsprojekter med kommunen og de forskellige forsyningsvirksomheder blive inddraget i planlægning og gennemførelse af Miljøpunkt Nørrebro konkrete aktiviteter. For at fremme en proces, hvor stadigt flere aktører involveres aktivt, er det vigtigt med en åben dialog om Miljøpunkt Nørrebros aktiviteter – både de igangværende og forslag til nye.

Covenant of Mayors

Covenant of Mayors er et initiativ fra EU kommissionen, hvor 480 byer og kommuner fra 23 EU-lande ønsker at forpligte sig til højere klima- og energimålsætninger. Der er krav om, at der udarbejdes lokale energihandlingsplaner, der vurderes at kunne opfyldes gennem Miljøpunkternes årsplaner for 2010. De lokale energihandlingsplaner er årsplaner for Miljøpunkternes arbejde i lokalområdet. Aktiviteter der omhandler Covenant of Mayors er mærket med *.

Dialog, formidling og synliggørelse

Dialog og formidling af Miljøpunkt Nørrebros aktiviteter foregår på Miljøpunkt Nørrebro hjemmesider www.Nørrebro.nu. Agenda dialog, via lokale medier og via Miljøpunkt Nørrebro daglige tilbud om 'åbenthus rådgivning' til borgerne. Miljøpunkt Nørrebro, på Blegdamsvej 4B holder åbent dagligt og tilbyder bl.a. arbejdspladser til borgere og frivillige, der ønsker at igangsætte miljøprojekter. På Miljøpunkt Nørrebro kan man få information om alt lige fra plantning af roser, udskiftning af energipærer til opsætning af solcelleanlæg.

Artikler og annoncer for løbende aktiviteter i lokalpressen sammen med www.Nørrebro.nu informerer bydelen om Miljøpunkt Nørrebro eksistens og aktiviteter. Alle væsentlige processer i Miljøpunkt Nørrebros arbejde bliver registreret på www.Nørrebro.nu, hvor man kan finde kontaktpersoner, læse relevante sagsakter og følge forløbet af samtlige igangværende og afsluttede projekter. Borgere kan også bruge hjemmesiden til reservering af en ladcykel fra Nørrebro Delecykler. Hjemmesiden fremmer formidling af Miljøpunkt Nørrebros aktiviteter, som på denne måde bliver systematiseret og løbende opdateret.

Succeskriterier 2010 - 11

- Alle Miljøpunkt Nørrebro hovedspor skal kunne findes i pressen både lokalt og nationalt
- Vi skal være lokal facilitator for nye Klima/miljøprojekter minimum 1 gang.
- Vi skal være igangsætter for mindst ét nyt Klima/miljøprojekt
- Vi skal være advokat for mindst ét lokalt Klima/miljøprojekt

Styrke medarbejdernes fælles identitet og samarbejde

På baggrund af evalueringer, tovholdermøder og kurser mv. er der kommet fokus på behovet for mere synergi mellem arbejdsområderne, mere fokus på samarbejde og læring internt, men også i forhold til andre Agenda 21 centre i Danmark, at vi i højere grad skal udnytte hinandens erfaringer og ressourcer.

Med henblik på at give mere plads og fokus til den interne læring og synergi bliver der nu afholdt tovholdermøder hver 14. dag. Derudover har der været afholdt 2 heldagsmøder til at diskutere, evaluere og udvikle det interne samarbejde. En anden pointe i den sammenhæng har været et ønske om i højere grad at inddrage bestyrelsen, samt flere af de faglige ressourcer, der i forvejen bor i Økologiens Hus. Endelig har Miljøledelse ISO 14.001 bidraget med inspiration og konkrete arbejdsredskaber til udvikling, formidling og evaluering af projekter.

Succeskriterierne på det organisatoriske område i 2010 er at få så mange som muligt af medarbejderne til at deltage i relevante interne og eksterne møder, der skaber netværk og uddanner medarbejderne, f.eks. Netværket for Agenda 21 Centrene, koordinationsmøderne i København, GreenCities Efterårskonference i 2010, samt diverse kurser og workshops. Disse arrangementer samt tovholdermøder, hver 14. dag skal være udgangspunkt for opkvalificering og større fællesskab i Miljøpunkt Nørrebro.

Succeskriterier 2010

- Deltage i Netværket for Agenda 21 Centrene
- Deltage i Koordinationsmøderne
- Deltage i GreenCities Efterårskonference i 2010

Organisation

Miljøpunkt Nørrebro er en selvejende institution støttet af Københavns Kommune. Miljøpunkt Nørrebro er organiseret med en fastansat centerleder. Herudover er der tilknyttet en række lønnede projektledere og tovholdere, samt en række lokale aktører, der bliver inddraget i specifikke projekter. Hensigten med denne model er at minimere de faste udgifter og sikre en optimal udnyttelse af eksisterende lokale ressourcer.

Miljøpunkt Nørrebro arbejder løbende med at skaffe supplerende fondsmidler, således at der er økonomi til at igangsætte nye projekter ud over Miljøpunkt Nørrebros egne midler. Styrken ved projektmodellen på Nørrebro er, at forskellige aktører - ofte lokale - bliver hentet ind som tovholdere på arbejdsområder og projekter, hvilket dels bidrager til at skabe lokal forankring, og desuden giver fleksibilitet i forhold til at eksperimentere med opståede muligheder. Samtidig giver projektmodellen de enkelte tovholdere frie hænder inden for en projektramme uden tidskrævende diskussioner og bureaukrati.

Sikken voldsom trængsel... Nedsættelse af trafikbelastningen

Vision for arbejdsområdet

At gøre Nørrebro til en bydel stort set fri for privatbilisme og parkerede biler på gader/ pladser. En bydel hvor alle også børn, gamle og handicappede kan færdes trygt til fods, i kørestol, cykle på brede cykelstier og vores børn kan færdes trygt til skole. Hvor luften ikke er forurenede af bilos og skadelige partikler. Hvor man se sommerfugle og høre fugle synge, mens man ubesværet fører en samtale på Nørrebrogade. Hvor gader og pladser har levesteder for fugle, smådyr og insekter. Hvor der er skulpturelle klatrestativer på gadehjørnerne i stedet for parkerede biler.

Status for området, herunder samarbejdspartnere

Som alle efterhånden har indset er trafiksituationen og ikke mindst parkeringsforholdene på Nørrebro kaotiske. Bilerne besætter hvad der måtte være af friarealer og fortrænger borgerne fra gader og pladser. De kørende biler belaster borgerne og miljøet med støj og møg: CO₂, partikler og benzin. Åboulevarden, Tagensvej og Jagtvej er nogle af de mest forurenede gader i Danmark. Hvilket bevirker at Nørrebroerne lever gennemsnitlig 7 år mindre end på landsplan.

Busslusen i Stengade. Den mekaniske bussluse er etableret og blevet indviet af Ritt Bjerregaard for et år siden. Busslusen har været under reparation i 1. år. Busslusen er nu blevet hærværks-sikret, og fungerer kun delvis. Vi har aktivt støttet initiativgruppen for bevarelse af busslusen i Stengade. Projektet er gennemført og afsluttet. Vi håber ikke at skulle gøre mere i den sag.

Nørrebrogade Efter mange planer, ideer og trafikforsøg er processen med at fredeliggøre Nørrebrogade blevet gennemført. Der har været kørt meget offensiv mod trafikforsøget af borgerlige partier og handelsforeningen, der ser det som et overgreb mod deres vælgere mv. Vi støttet de mere end 2/3 del af befolkningen på Nørrebro, der syntes at det er en befrielse, at der kun kører det halve antal biler i gaden og nu 36.000 cyklister, eller en stigning på 26%.

Det er besluttet i forbindelse med budgetforliget for 2010 at bruge 37,5 mill. over 2 år til: En bussluse ved Fælledvej, genindføre stop for lige udkørsel ved runddelen. Der bliver bred cykelsti på hele strækningen fra Runddelen til Frederiksborggade. Og der indføres 30 Km hastighed på hele strækningen. Den ydre del af Nørrebrogade har fået nedlagt deres busluse, men der skal laves trafikforsøg på den ydre del af Nørrebrogade i 2010.

Studerende fra Worcester Polytechnic Institute (USA), Tre studerende har dokumenteret, at Nørrebrogadeforsøget har medført et generelt fald i biltrafikken på hele Nørrebro, godt 10%, eller ca. 8.300 tons CO₂ om året. Mindre biltrafik reducerer partikelforureningen og forureningen med sundhedsskadelige gasser (CO, HC'er og NO_x'er). Nørrebrogadelukningen er en kæmpesucces, som gør Nørrebro til et tryggere og sundere sted at bo.

Hele verden på Nørrebrogade 40 mediegrafikere, der arbejdede konstant i 20 timer, under sloganet »Hele verden på Nørrebrogade« lavede 13 bannere, plakater og andre reklametilgag. Vi skal lave en »folkeafstemning« om den bedste banner, set fra borgernes synspunkt i samarbejde med Nørrebro Avis og Nørrebros Handelsforening i efteråret / vinter 2009.

Mimersgade Busluse I forbindelse med Nørrebrogade trafikomlægningen er det besluttet at etablere den 5. busluse på Nørrebro i Mimersgade 2010.

Nyt Byrum i Elmegade Elmegade er nu del af Nørrebrogade trafikforsøget, gaden er ensrettet mod Nørrebrogade og der er optegnet en modstrøm cykelsti. Desuden er der lavet cykelparkering, læs og aflæs P-pladser, samt ophold i gaden. Der er en Borgergruppe / gadelaug i gaden, vi er med i gruppen.

Nyt Byrum ved Sjællandsgade Borgergruppens forslag til 'områdeløft' og sikre skoleveje ved Guldbergsskolen er vedtaget og pengene er bevilliget. Arbejdet igangsættes 1. kvartal 2010. Guldbergsgade udlægges som 'strøggade'. Der laves 3 nye pladser i Guldbergsgade: Møllegade/Empire/Sjællandsgade, og 3 små overkørsler og fortovsudvidelser, samt intelligens spærring i Sankt Hans Gade med lukning morgen/middag/aften. Samtidigt bliver parkeringen nedlagt og der laves modstrømscykelrute fra torvet mod søerne.

Omlægning af Sankt Hans Torv Vi har taget kontakt til forvaltningen, for at få anlagt den vedtagne nye plads foran Verdenskulturhuset. Pladsen skulle meget gerne laves i starten af 2010, så der ikke opstår en ny gennemkørende trafik som skal stoppes igen. Vi følger meget aktivt med i processen.

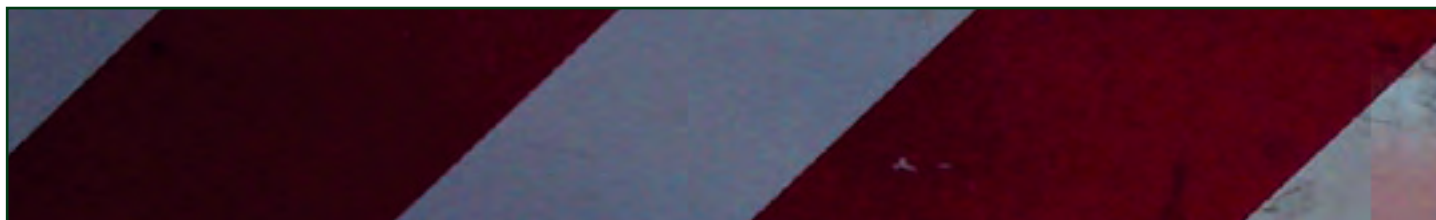
Ladegårdsåen Københavns Kommune har udarbejdet et skitseprojekt til genetablering af Ladegårdsåen, udvidet med et åløb i Rantzausgade og Åboulevard. Københavns Kommune har ikke bevilget de 3. mill. der skulle bruges til forprojekt i forsommeren 2009. Vi har været i månedsbladet KBH september 2009, med Jakobs skitsetegninger.

Partikelforureningen i København er over grænseværdierne mange steder. Vi har taget initiativ til at samle nogle berørte borgere, NOAH, Det Økologiske råd, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Cyklist Forbund KBH. Vi har lavet en folder om: Stop Partikelforureningen i storbyen. Regeringen har søgt EU om forlængelse af tidsfristen for PM_{10} . Vi har anket denne ansøgning og fået medhold i EU. Regeringen skulle have lavet en plan før sommer. Men regeringen er uenige og de har endnu ikke fremlagt en plan. Der er kun en måde at nedbringe forureningen af PM_{10} på før 2010 det er bompeng. Men det vigtigste er nu er at alle i Danmark ved at partikler er dødelige.

Metrocity Ringen Der skal laves en metro city ring, med 4 stationer på Nørrebro. Planen har været i VVM-høring. Vi har lavet en indsigelse der fokuserer på nedbringelse af luft- og støjforureningen. Planen er vedtaget og ledningsarbejderne er igangsat og arbejdspladserne vil blive lavet i 2010. Det får stor betydning for trafikken specielt på den Ydre del af Nørrebro, hvor de 4 stationer skal bygges: Rådmandsgade ved Tagensvej, foran Nørrebro Station, Nørrebros Runddel og endelig landsarkivet. Der har været stor protest mod placeringen af Metrostation på Assistents kirkegård.

Københavns Delebiler og Danske Delebiler Vi har været aktivt med i arbejdet, men de er nu selvkørende og vi er ikke med i driften af foreningerne. Vi støtter op om hvervning af medlemmer.

Nørrebro Delecykel Mange Nørrebroere har fundet ud af at meget kan transporteres på en af Miljøpunkt Nørrebro's 4 ladcykler. Vi har søgt og fået afslag på 2. nye cykler.

Rantzausgade udlægges som 'strøggade'. Vi har skrevet en henvendelse fra en borgergruppe der ønsker »bump« i gaden. Københavns Kommune har registreret en tendens til mange ulykker i gaden og vil vende tilbage.

P-anlæg i Nørre Allé med 164 underjordiske p-pladser. De 7 træer vi fik genplantet i De Gamles By har alle overlevet. Pt. er man i gang med retablering af arealet oven på p-anlægget, der forventes færdig i første kvartal af 2010. Man har ikke indarbejdet den vedtaget, 'byrumsplan', der bl.a. indebærer at Sankt Hans Torv udvides helt hen til P-anlæg.

Superkilen fra Nørrebrogade til Tagensvej, langs Mjølnerparken over Mimers Plads og pladserne omkring Nørrebro Hallen. Der er lavet en helhedsplan, som er under politisk beslutning og skal anlægges i 2010 – 2011. Vi er med i bestyrelsen.

Københavns kommunes andre projekter i bydelen:

Søruten er etableret med cykelrute langs søerne fra Østerbro til Vesterbro. Projektet er gennemført og afsluttet.

Hillerødgade Der skal etableres cykelsti i gaden. Projektet er gennemført og afsluttet.

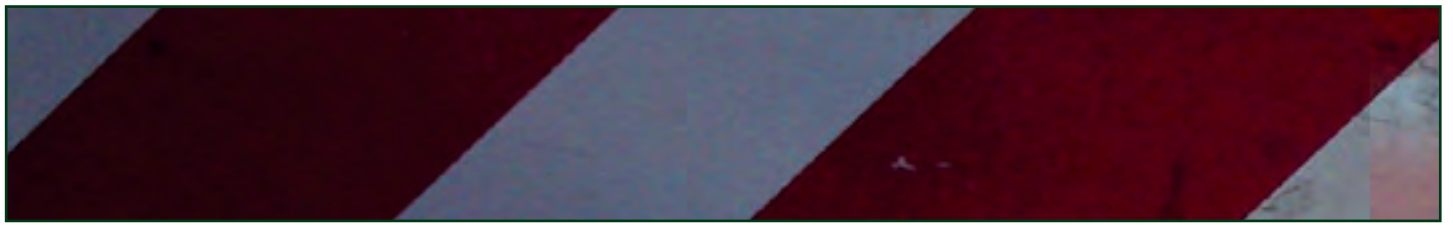
Nørrebro cykelrute og den mekaniske bussluse i Rantzausgade er gennemført før sommerferien 2008, men busslusen virker ikke endnu. Engstrøm skal nedrives og omdannes til park. Det skulle have været i landsretten i foråret 2009, men er endnu ikke sket og Københavns kommune venter ikke det vil ske før senere. Man regner med at den del af Nørrebros Cykelrute ikke bliver færdig før 2010.

Thorshave reovering Anlægsarbejderne planlægges igangsat ultimo september og forventes afsluttet i november 2009.

Aktivitetspark på DSB-arealet Maskinerierne er gået i gang med at miljøsikre den ubefæstede del af DSB-arealet. Den eksisterende græstørv graves af, og de spredte belægninger af brosten og asfalt fjernes. Udlægning af den rene jord og rullegræs er afsluttet. Derefter kan arealet anvendes til leg, boldspil, afslapning og midlertidige aktiviteter. Arealet åbner d. 3. Oktober.

BaNanna Park Det første spadestik til BaNanna Park er taget. BaNanna park er en del af Områdefornyelsen Mimersgadekvarteret. Parken bliver nu reoveret til en mere funktionel park efter ønsker fra de lokale brugere, naboer, skoler og institutioner. Projektet er et bærende element i Kvarterplanen og en del af en større udvikling af Nørrebro til en grøn bydel. Parken ønskes gennemført inden udgangen af 2009.

Byrums- og trafikplan Haraldsgade-kvarteret Områdeløftet har i samarbejde med Teknik- og Miljø-forvaltningen udarbejdet en byrums- og trafikplan for Haraldsgade-kvarteret. Fire projekter er under udarbejdelse: Lersø Park Allé Plads, Valhalsgade, KTK grunden og Aldersrogade. Områdeløftet skal gøre Haraldsgade-kvarteret mere attraktivt at færdes i. Der vil blive skabt grønne pladser og opholdsrum, som er hyggelige at færdes i. Samt aktivitetsgader til de mange børn og unge, som bor i kvarteret.

Arbejdsprogram, operative mål

Vi indgår i dialog med og deltager i København Kommunens projekter for fredeliggørelse / trafiksanering på Nørrebro: Nørrebrogade, Guldbergsgade området, cykelruter, sikre skoleveje mv. Ladegårdsåen skal genåbnes. Vi skal selv videreudvikle trafikprojekter og være borgerne behjælpelig med at få realiseret deres drømme, om et grønt og bilfredeligt Nørrebro.

For at opnå dette er det vigtigt at Miljøpunkt Nørrebro får udbygget et tæt samarbejde med alle Nørrebros beboer- & trafikgrupper. En væsentlig del af arbejdsprogrammet de kommende år bliver derfor videreudviklingen af kontakten og samarbejdet med borgere, handlende, institutioner, foreninger etc. på Nørrebro.

Årsplan 2010 - 11

Miljøpunkt Nørrebro arbejder meget med trafikområdet. Dette arbejde foregår i dialog med borgere, erhverv og Københavns Kommune. Vi støtter Københavns kommune med tiltag der nedbringer forureningen og støjen. Ligeledes støtter vi aktivt borgere med at sikre at de får den optimale trafiksanering. Dvs. nedbringelse af Støj- og luftforureningen mv.

Nørrebrogade Der er besluttet i forbindelse med budgetforliget 37,5 mill. at trafiksanere den indre del af Nørrebrogade i 2010 – 2011. Den ydre del af Nørrebrogade skal der skal laves trafikforsøg på i 2010. Vi følger processen politisk og i følgegruppen, samt støtter aktivt op om Københavns Kommunes plan for trafikomlægning af gaden*.

Studerende fra Worcester Polytechnic Institute (USA) Tre studerende kommer i foråret 2010. De skal dokumentere at det er sundere at bo på Nørrebrogade nu, end før det blev trafiksaneret.

Hele verden på Nørrebrogade de 13 bannere, bruges på en god måde.

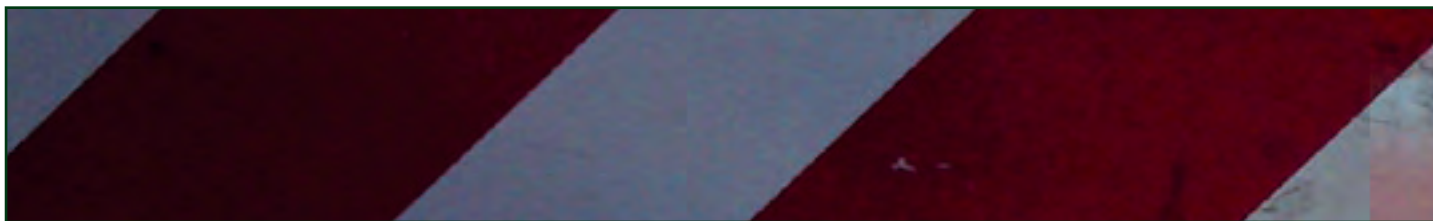
Mimersgade Bussluse Bussluse i Mimersgade skal implementeres i 2010. Vi følger med i processen. Vi støtter aktivt op om arbejdet og vil arbejde for informationsdelen ved etablering af mekanisk busluse på Nørrebro*.

Nyt Byrum i Elmegade De arbejder på at gaden bliver en ny form for gade. Der skal laves en helhedsplan for gaden i 2010, med henblik på en permanent løsning i 2011. Vi er aktivt med i arbejdet*.

Nyt Byrum ved Sjællandsgade Vi følger meget aktivt med i processen og støtter op om omlægning af gaden i første kvartal af 2010 og herved sikre cykelsti fra søerne til Hareskoven*.

Omlægning af Sankt Hans Torv nye plads foran Verdenskulturhuset. Skulle meget gerne laves i starten af 2010, så der ikke opstår en ny gennemkørende trafik som skal stoppes igen. Vi følger meget aktivt med i processen.

Ladegårdsåen Vi har initiativet for at få lavet en stærkere borgergruppe. Dialog med borgerne og Københavns Kommune om genetablering af Ladegårdsåen. Det er forudsætningen for at der sker noget. Københavns universitet vil lave en Grøn korridor fra Life til Nørre Campus. Vi skal sikre sammenhæng mellem disse projekter.

Partikelforureningen i København er over grænseværdierne mange steder. Vi skal sammen med gruppen, NOAH, Det Økologiske råd, Danmarks Naturfrednings forening, Dansk Cyklist Forbund KBH sikre at regeringen gør noget for at overholde grænseværdierne i 2010, gennem strammere Miljøzoner i København/Nørrebro og bompenge*.

Metrocity Ringen ledningsarbejderne er igangsat og arbejdspladserne vil blive lavet i 2010. Det får stor betydning for trafikken specielt på den Ydre del af Nørrebro, hvor de 4 stationer skal bygges:

Københavns Delebiler og Danske Delebiler, vi støtter op om hvervning af medlemmer.

Nørrebro Delecykel Vi skal have nye cykler og de gamle skal istandsættes.

Rantzausgade Vi skal sikre at der bliver lavet »bump« i gaden. Vi følger med i processen og støtter beboerne*.

P-anlæg i Nørre Allé er færdig i første kvartal af 2010. Man har ikke indarbejdet den vedtaget, 'byrumsplan', der bl.a. indebærer at Sankt Hans Torv udvides helt hen til P-anlæg. Vi følger aktiv med i processen*.

Superkilen anlægges i 2010 - 2011. Vi følger med i processen og vi er med i bestyrelsen.

Københavns kommunes andre projekter i bydelen:

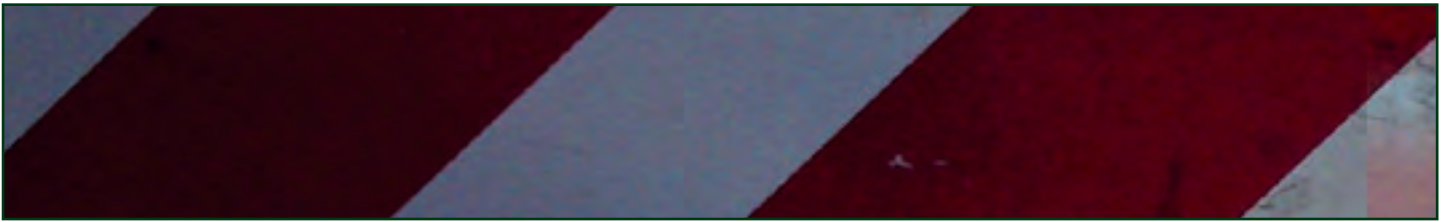
Nørrebro cykelrute Engstrøm skal nedrives og omdannes til park. Nørrebros Cykelrute bliver færdig i 2010. Vi støtter op om Københavns Kommunes plan med Nørrebro cykelruter*.

Aktivitetspark på DSB-arealet Arealet anvendes til leg, boldspil, afslapning og midlertidige aktiviteter.

Byrums- og trafikplan Haraldsgade-kvarteret Områdeløftet igangsætter de fysiske aktiviteter.

Succeskriterier 2010 - 11

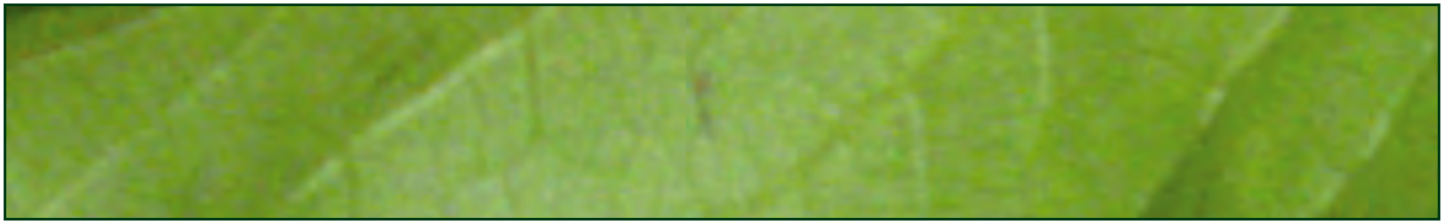
- Fysisk omlægning af den indre del af Nørrebrogade
- Nørrebrogade, bliver fri for gennemkørende biltrafik, gennem trafikforsøg på ydre del.
- Implementere bussluse i mimersgade
- Implementere sidste del af Nørrebro cykelrute.
- Implementere strøggade i Guldbergsgade, med 3 nye pladser.
- Cykelrute i Sankt Hans Gade/Guldbergsgade/Mimersgade
- Venstresving forbudt på Sankt Hans Torv fra byen, mod Nørre Alle
- Elmegade gennem dialog, bliver en ny spændende »opholds gade«
- Information og dialog om trafikfordampning og bevise bedre sundhed heraf.
- Etablere et stærkere netværk for genåbning af Ladegårdsåen
- Nørrebro Delecykler bliver opdateret og opreklameret på Nørrebro

Idébank

Nedbringe pendlertrafikken til de store arbejdspladser i bydelen f.eks.: Sølund, De Gamles By og Panum. Kampagne til ændring af bilisters adfærd. Specielt mht. korte ture (koldstart) til bager, skoler m.m. Hvad med at indføre »fri cykel« på Nørrebro (model á la Amsterdam). Et antal cykler placeres i bydelen til fri afbenyttelse, med et Nørrebro-logo og 'miljøreklamer', som sikrer at de kommer »hjem« igen. Kampagne: »Rigtige børn gider ikke køre bil«. Dialog om kollektivgade fra Nordhaven til Sydhavnen.

Ukrudt og andet godt. En grønnere bydel

Vision for arbejdsområdet

Vi arbejder for at Nørrebro bliver en grønnere bydel til gavn for naturen, klimaet og borgerne. I en tid, hvor den frie natur har trange kår på landet, er byernes grønne elementer vigtige for både CO₂-opsamling og beskyttelse af biologisk mangfoldighed. Forskning viser, at tæt kontakt til naturen har væsentlig betydning for folkesundheden. Det er derfor vigtigt med natur i byerne, da halvdelen af jordens befolkning bor i byer. De grønne omgivelser er borgernes fri rum, hvor man skal kunne stresses af, bevæge sig, og gøre ting sammen.

Vi støtter projekter, der øger den biologiske mangfoldighed i byens grønne og blå natur. Vi arbejder for, at grønne projekter udvikles i tæt samarbejde med potentielle brugere. Således opmuntrer vi Nørrebros borgere til at værne om byens natur. Vi igangsætter projekter, hvor vi tilstræber at borgerne får maksimal indflydelse på indhold og udførelse, og mulighed for at deltage i plantning og andre hyggelige opgaver. Vores største projekt er ByOasen i De Gamles By, som handler om at bringe dyr og natur ind i byen i samarbejde med Nørrebros borgere. Ved kommunale anlægsopgaver gør vi en indsats for at både miljøets og borgernes interesser varetages. Hvis borgerne er uenige, holder vi med naturen og miljøet, idet vi støtter de borgere, der ønsker mere grønt og mindre biltrafik.

Status for området, herunder samarbejdspartnere

ByOasen i De Gamles By: ByOasen er et projekt igangsat af Miljøpunkt Nørrebro i samarbejde med Sundhedsforvaltningen. De Gamles By er en stor ukendt park på Nørrebro, som ligger rundt om og ind imellem en række plejehjem og daginstitutioner. Parken er åben for offentligheden, men bruges meget lidt. ByOasen er et projekt, som vil udvikle friarealerne i De Gamles By til en frodig naturpark, med bybondegård, naturværksted, sansehaver, legeplads og meget andet, til gavn for plejehjemsbeboere og børn og borgere fra Nørrebro.

Vi har renoveret 15 kolonihaver, og de blev overdraget til lokale skoler og daginstitutioner i april. Guldberg Skole, som er udnævnt som klimaskole, er i gang med at forsyne nogle af kolonihavehusene med solceller og solvarmeanlæg.

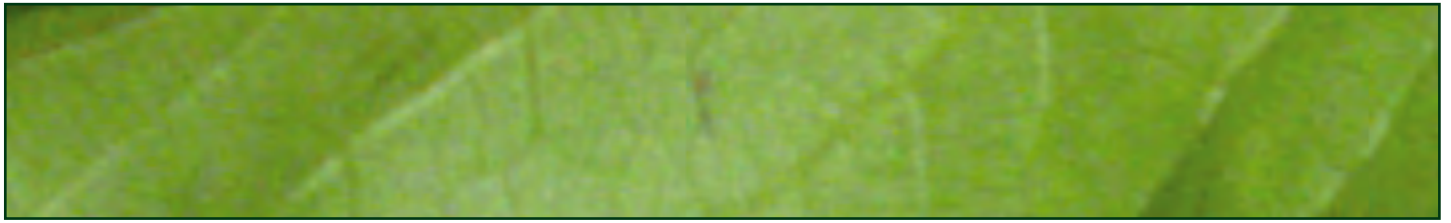
Vi har støbt nyt gulv og etableret thekøkken i Orangeriet, og vi er i gang med at etablere ny beplantning og inventar for gøre rummet velegnet og indbydende for plejehjemsbeboere.

Fra 2009 har ByOasen fået løntilskud fra Friluftsrådet til at ansætte en naturvejleder i 3 år. Naturvejlederen tilbyder naturvejledning til Nørrebros børn, voksne og gamle. Naturvejlederen skal tilbyde naturvejledning på tværs af målgrupper, således at naturvejledningen foruden at udbrede viden om byens natur også skal bidrage til at skabe nye netværk mellem forskellige borgere, som bor tæt sammen, men ikke kender hinanden. Naturvejledningen er i fuld gang, og har afholdt en række arrangementer for børnehaver og skoler, samt en åbningsfest for kvarterets borgere.

Vi har fået finansiering til at etablere grejbank, udekøkken og et mindre dyrehold. Disse anlæg går i gang så snart vi har fået godkendelse fra Sundhedsforvaltningen. Derudover har vi fået finansiering til at starte en forening for borgere, som gerne vil deltage i dyrepassning og andre aktiviteter. Sideløbende søger vi finansiering til at realisere de øvrige visioner.

Under klimatopmødet tilbyder vi rundvisninger til klimaprojekter på Nørrebro på 4 sprog.

Planteaktioner: Borgerne på Nørrebro har i samarbejde med Miljøpunkt Nørrebro og Opzoomerne på Dansk, begrønnet en del af Nørrebros gader og facader. Indtil nu har vi plantet næsten 4000 planter i vores gader: Klatreroser, Rådhusvin, Kaprifolier, Klematis mm., og herigennem optaget CO₂ og partikler. Nogle gader har ændret karakter: Det er blevet gader hvor man får lyst til at opholde sig.

Multipladsen i Sankt Hans Gade: Et lokalt initiativ, som vi har støttet. Pladsen bruges meget, men mangler lys, beplantning og gavlmaleri. Vi har søgt støtte til færdiggørelse og fået afslag. Nu er pladsen nævnt i Københavns Agendaplan som forslag til lommepark, hvilket måske kan medføre kommunal støtte til renovering.

»Plads på en nat« på hjørnet af Wesselsgade/Baggesensgade: Et projekt, som vi igangsatte under miljøfestivalen 2005. I 2008 fik vi støtte til at renovere pladsen yderligere. Projektet forventes at blive afsluttet i 2009.

Pladsen mellem Birkegade og Egegade: Et projekt, som Miljøpunkt Nørrebro har igangsat. Pladsen er nu renoveret så langt, at det forhenværende forfaldne anlæg er fjernet, og belægningen er rettet op. Der mangler stadig beplantning og inventar, så pladsen fremstår stadig kedelig og uindbydende. I 2008 fik vi støtte til at renovere pladsen yderligere. Projektet forventes at blive afsluttet i 2009.

Legepladser: I 2007 har vi udarbejdet en oversigt over legepladser på Indre Nørrebro, samt kvaliteten af disse. Siden da har kommunen renoveret legepladserne i Hans Tavsens Park, Folkets Park og Sankt Hans Gade, mens legepladsen på Blågårds Plads er delvist taget ned. Der mangler stadig attraktive bevægelsesrum til især store børn, (de mindste børn har legepladser i de fleste gårde) og især i Guldbergsgadekvarteret. Vi er i gang med at søge støtte til at etablere en legeplads til store børn i De Gamles By.

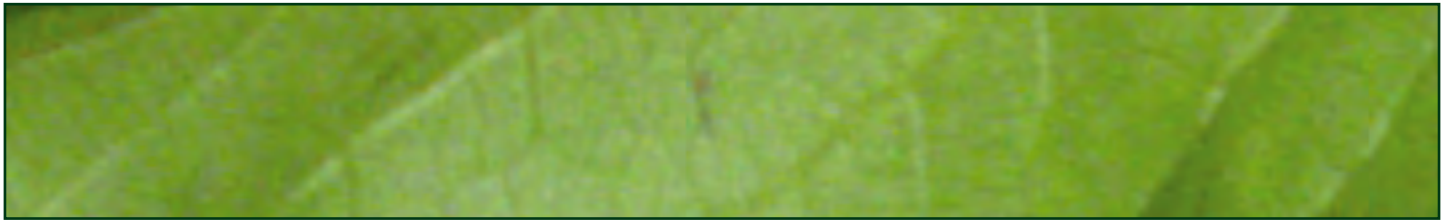
Den Økologiske Daginstitution: Institutionen har finansieret et nyt hegn om en udvidet legeplads, og vi har hjulpet med planter, så legepladsen kan blive grøn.

Folkets Park: Et kommunalt projekt, hvor vi siden 2005 har deltaget i en følgegruppe for borgere. Parken har nu været færdig i et år, og der er blevet foretaget nogle mindre tilpasninger i parken. Kommunen er fortsat afvisende over for brugernes ønsker om bænke og højere beplantning. Vi har holdt møde med de involverede driftsafdelinger i kommunen, og de er positive over for at indgå en form for samarbejde med Folkets Hus, men desværre ser det ud til, at Folkets Hus ikke er interesseret i at samarbejde med Kommunen. Vi hjælper kommunen indimellem, med at skabe kontakt til Folkets Hus.

Den Grønne Firkant: Da Korsgadehallen var bygget færdig efterlod de en gård, hvor de gamle gårdanlæg ikke var tilpasset den nye bakke. Vi har hjulpet gården med gennemførelse af renoveringer og etablering af 2 legepladser. Hallens tag er ved at blive naturligt frodigt.

Klimaskov: Et projekt igangsat af Miljøpunkt Nørrebro i samarbejde med Ryvang Lokalråd. Visionen er at tilplante ubenyttede arealer, fx nedlagt baneterræn, med midlertidig skov. I samarbejde med Haraldsgadekvarterets Områdeløft har vi haft succes med afholdelse af 4 plantearrangementer på BaneDanmark areal i Rovsingsgade, med deltagelse af både lokale skoler og borgere. Målgruppen var borgere, skoler, institutioner fra Nørrebro/ Haraldsgadekvarteret. Arrangementet gav mulighed for at få borgere, skoler og andre til at engagere sig og gå i dialog omkring verdens klimaproblemer. Klimaskovsarrangementet har tilført bydelen midlertidigt skov/grønt. På nuværende tidspunkt arbejder Miljøpunkt Nørrebro i samarbejde med By og Havn omkring at plante midlertidig Klimaskov i Ørestaden. Den foreløbige model er i efteråret at invitere elever og deres lærere til at plante træer som optakt til FN's Klimatopmøde i december 2009.

Lommepark i Odinsgade: Den første officielle lommepark i København er etableret i Odinsgade. Vi har været med i arbejdet fra starten. Der har været gennemført en borgerinddragelsesproces, og parken forventes færdig i efteråret 2009.

Kommunen har besluttet at etablere yderligere 2 lommeparker på Nørrebro i henholdsvis Stengade/Baggesensgade (færdig 2011-12) og Lundtoftegade/Hillerødgade.

'Plads på en dag' i Bangertsgade, september 2009, var 40 medarbejdere fra TMF på Nørrebro for at lave miljøarbejde. Vi benyttede anledningen til at forskønne en lille trekant med træer i Bangertsgade. Vi har sammen med embedsmændene etableret tre grønne bakker med sten og blomster, et springvand, der drives af en solcelle, en bænk, små stier og reovering af græs.

Slotskarreen: Vi har taget initiativ til at søge støtte på vegne af FSB til reovering af udearealer i Slotskarreen. Vores andel er primært at bidrage til, at passagen mellem Folkets Park og Blågårds Plads bliver forskønnet som offentlig sti og sikker skolevej med god sammenhæng til den nye Folkets Park, samtidig med at gårdrummene skal blive mere attraktive og hyggelige som udeareal for Slotskarreens beboere. Projektet har ligget stille i 2009, da FSB mangler medfinansiering. Vi vil genoptage sagen i januar 2010.

Nøddebogade: Vi har givet konsulenthjælp til en boligforening i Nøddebogade i form af ideer til reovering af en lille ubenyttet gård. Et beboermøde har foreslået sammenlægning med nabogården, men ingen i beboerforeningen har haft kræfter til at gøre noget, så indtil videre er de gået i gang med at reovere gården ud fra en plantegning, vi har tegnet til dem.

Grøn korridor fra Life til Nørre Campus: Vi har holdt møder med Universitetsdirektøren for Nørre Campus og det Kongelige Bibliotek med henblik på at etablere en grøn korridor med cykelsti og gangsti fra Life på Frederiksberg til Nørre Campus og Fælledparken.

Arbejdsprogram, operative mål

Vi vil fortsætte arbejdet med at begrønne facader, små trekanter og byrum på Nørrebro i samarbejde med lokale beboere og erhverv. Dels for øget biodiversitet, CO₂-opsamling og regnvandsnedsivning, dels for at give Nørrebroerne mulighed for at opholde sig udendørs i grønne omgivelser tæt på egen bopæl. Vi vil løbende holde kontakt til borgere og grupperinger i bydelen, som ønsker at igangsætte grønne projekter, og støtte hvor vi kan, som tovholder eller rådgiver. I De Gamles By vil vi arbejde for, at parken bliver kendt og brugt af beboerne i det omkringliggende kvarter. Vi vil stræbe efter, at ByOaseprojektet bliver et fyrtårn i lokalmiljøet, hvor mange forskellige borgere mødes på tværs af alder og nationalitet om fælles natur- og friluftaktiviteter.

Årsplan 2010 – 11

ByOasen: Vi vil udvikle naturvejledningen og med henblik på at inddrage plejehjem og borgere fra kvarteret. Vi vil arbejde for at etablere et indendørs naturværksted, som kan være base for ByOasens aktiviteter. Vi vil etablere og udvide bybondegården og vi vil igangsætte aktiviteter i Orangeriet. Vi vil også igangsætte regnvandsnedsivningsprojektet. Vi vil støtte foreningen ByOasens Venner og støtte opbygning af klubber, f.eks. dyrepassning, have/drivhus, naturmusik, udflugter, mm. Sideløbende vil vi bruge en del kræfter på fortsat fundraising*.

Planteaktioner: Planteaktionerne fortsætter og i 2010 vil vi fokusere på at få beboere og handlende mere inddraget i facadebeplantningen, og at få synliggjort at Miljøpunkt Nørrebro tilbyder facadebeplantning. Medfinansiering af blomster og mindre planter, stativer og jord via foreningen »Opzoomerne i Danmark«. For at udbrede kendskabet til Miljøpunkt Nørrebro og Opzoomerne, skal der arbejdes på at vi bliver mere synlige under planteaktionerne. Vi skal udvikle et nært samarbejde med Kvartersløft i Haraldsgade*.

Multipladsen i Sankt Hans Gade: Vi søger midler til belysning, planter og reovering af gavle.

Legepladser: Vi vil arbejde for, at der etableres en legeplads for store børn i De Gamles By. Vi vil følge legepladsudviklingen på Nørrebro.

Klimaskov: Vi vil høste pil fra den eksisterende Klimaskov i Rovsingsgade. Efterfølgende vil vi afholde nye plantearrangementer og genplante pil. Vi vil arbejde på at finde nye egnede arealer til midlertidig klimaskov. Vi håber således at vore erfaringer kan videreføres i nye klimaprojekter*.

Lommeparker: Hvis der som forventet kommer en lommepark i Stengade i 2011 vil vi følge processen og sikre, at der bliver en god borgerinddragelsesproces.

Slotskarreen: Vi vil arbejde for at etablere en god stiforbindelse og sammenhæng mellem Korsgadehallen, Blågårds Plads og Folkets Park. Løsningen skal samtidig give beboerne i Slotskarreen bedre gårdum til mere privat ophold.

Grøn korridor fra Life til Nørre Campus: Vi vil følge udviklingen i projektet.

Grønne tage Vi har fået mulighed for at lægge Grøn tage på Nærgenbrugsstationen i Gartnergade og vi vil også gerne lægge grøn tag på Nærgenbrugsstationen i Møllegadegade og på vore tagterasse.

Nye projekter: Vi vil løbende holde kontakt til borgere og grupperinger i bydelen, som ønsker at igangsætte nye grønne projekter, og støtte hvor vi kan, som tovholder eller rådgiver.

Succeskriterier 2010 – 11

ByOasen og De Gamles By:

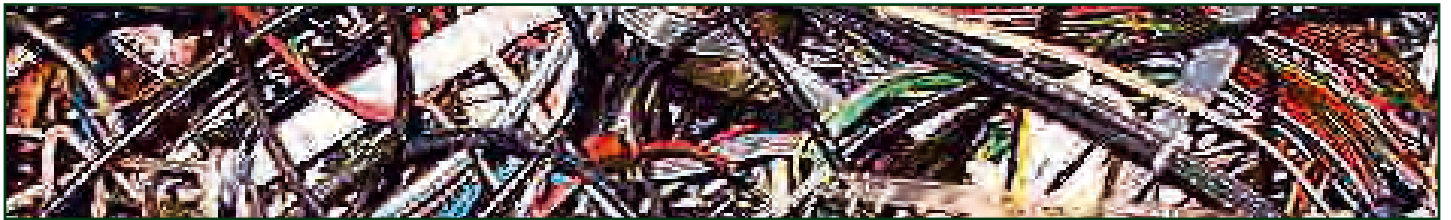
- Foreningen ByOasens Venner er igangsat med bestyrelse og aktive klubber med både børn og voksne.
- Implementering af nedsivningsprojektet er igangsat og mindst et vandmiljø er synligt i parken
- Implementering af mindst et af de tre haveforslag er igangsat
- Der er kommet kaniner, høns og en tredje dyreart i De Gamles By
- Der er løbende naturvejledning for børn, voksne og gamle
- Der er rejst finansiering til implementering af flere af ByOasens delprojekter

Øvrige projekter:

- Planteaktioner: Yderligere 500 planter kan ses i Nørrebros gader
- Klimaskov: At flere ubenyttede arealer er tilplantet med midlertidig klimaskov.
- Legepladser: Der er rejst finansiering til anlæg af legeplads i De Gamles By
- Slotskarreen: Sammenhængen mellem Blågårds Plads og Folkets park er blevet forskønnet til gavn for både den offentlige sti og gårdens beboere.
- Grønne tage, vi er med til at lægge 3 grønne tage på minimum 200 m².
- Nye projekter: Igangsætte eller etablere samarbejde med mindst et nyt projekt vedrørende begrønning af gader og pladser

Idébank

- Rekreativt område på arealet ved Stengade/Baggesensgade
- Forskønnelse af Den Røde Plads med sammenhæng til Sportshal og kommende Kulturhusindgang

- Taghaver og altanhaver
- Aftaler med planteskoler om at aftage ikke-salgbare skæve eller sjove planter/træer Forgrønning af Søernes nærområder, hvor man kan bløde kanter op og lave 'udesteder' til ophold
- Indarbejdelse af beplantning og nyttehaver i skolernes undervisning
- Generelt design til udligning af overgangen mellem gårdrum og gaderum, herunder adgangsforhold for renovation.
- Vi skal arbejde for at åbne de mange aflåste gårde, evt. ved at få Københavns Kommune til at give støtte til de eventuelle ekstra driftsomkostninger, der er forbundet med en offentligt tilgængelig gård.

Skidt - med miljøet! Optimering af affaldssortering

Vision for arbejdsområdet

Forestil dig et Nørrebro uden skrald i gaderne! Et Nørrebro hvor alle gårde har affaldssortering/miljøstationer og genbruget stiger til over 50 %, mens affaldsmængden falder. Hvor affaldssortering ikke alene hører baggårdene til, men er kommet ud på gader og pladser – ikke mindst på Nørrebrogade. At Nørrebro fortsat er Københavns førende bydel inden for affaldssortering og går foran med erfaringsindsamling og udvikling af nye løsninger i samarbejde med aktørerne.

Status for området, herunder samarbejdspartnere

Udlicitering af R98. Omstrukturering af affaldshåndteringen i København hvor serviceringen af borgerne er flyttet fra R98 til Center for Miljø har fortsat resulteret i forringelse af servicen, som de enkelte gårde og gårdmænd får, herunder kontakten til de relevante konsulenter i kommunen. Derfor skal Miljøpunkt Nørrebro stadig i meget højere grad fastholde og støtte den proces, der fører til en bedre sortering på Nørrebro.

Affaldsområdet generelt På trods af denne »døde« situation omkring R98 og udliciteringen affaldssorterer 25 % af »Indre Nørrebro« bydelens beboere stadig deres affald efter »Nørrebro Affaldsmodel«. Begyndende forhandlinger med Nørrebro lokaludvalg omkring fælles indsats er meget positive. Gårdene med miljøstationer fik tilbud om få opdateret skilte og anden info – kampagnen gennemførtes i alle de gårde der havde ytret et ønske om det.

Den talende miljøstation Udviklingsarbejdet er fortsat, der har været afholdt møder med CMU, og det er lykkedes at opnå støtte. Vi afventer svar på ansøgning af en million kr. fra byudviklingspuljen.

Affalds- og Energiværkstedet hvor netværksbygningen på Nærgenbrugsstationen i Møllegade kan danne ramme om aktiviteter, der gennem leg, sjov og alvor giver nye generationer kendskab til affaldets veje og vildveje. Vi har haft flere skoleklasser på besøg.

Nærgenbrugsstationen i Den Grønne 3 kant, bliver besluttet at etablere.

Blå Kapel Administrationen af Blå Kapel udføres i samarbejde med Miljøpunkt Nørrebro. De grønne gårdmænd i Blå Kapel har aktivt medvirket i erfaringsudveksling og udviklingsarbejdet bl.a. ved at modtage grupper og enkeltpersoner for at vise dem rundt i gårdene og fortælle om affaldshåndtering.

Affaldssortering på Kulturelle Markedsdage I forbindelse med årets Kulturelle markedsdage etablerede og drev Miljøpunkt Nørrebro en Nærgenbrugsstationen, hvor alt affald fra festivalen blev affaldssorteret.

Konsulent og udviklingsarbejde Det hidtil frugtbare samarbejde med DTU Videnskabsbutik er fortsat og vi har stadig temaer til opgaver ude der vil være interessante at arbejde med, temaerne er bl.a. omkring affald og genbrug.

Arbejdsprogram, operative mål

Vi vil udvide affaldssorteringen på Nørrebro igennem inddragelse af flere gårde og boligforeninger. Affaldssortering efter Nørrebro modellen skal være implementeret i dobbelt så mange gårde som i 2009, og være bæredygtig og brede sig.

Vi skal arbejde for at kommunen laver flere anlæg med sortering af affald på gader og pladser
Samarbejde med kommunen og gårdmændene

Årsplan 2010 – 11

Miljøstationer De eksisterende miljøstationer skal fortsat opdateres med skilte og opslagstaver. Skilte skal gentænkes i forhold til deres formidlingsværdi, og nye evt. udvikles. Der skal laves en kampagne i samarbejde med gårdlaugene/gårdmændene for at relancere Nørrebro Affaldsmodel. Der skal arbejdes med oprettelse af nye miljøstationer og nærgenbrugsstationen, specielt på den ydre del af Nørrebro*.

Nørrebros affaldsmodel Der skal i samarbejde med Nørrebro Lokaludvalg arbejdes med stort fokus på at udvide den eksisterende Nørrebro model til at omfatte nye områder på Nørrebro. Der skal udarbejdes en affaldsplan for AKB Lundtoftegade.

Talende miljøstation Fokus på at cafeer og torve, kan bruges til at synliggøre affaldssortering. Vi arbejder med etableringen af prototype på talende miljøstation. Der skal arbejdes på skabelse af positiv modtagelse i gårde og forvaltning. Den fysiske implementering skal udvikles, eventuelt i samarbejde med DTU (designere, arkitekter og ingeniører), og prototypen bygges og tages i brug*.

Gårdmandsnetværket. Arbejdet med gårdmændene på Nørrebro skal genoptages og udvikles.

Affalds- og Energiværkstedet. Fremover skal der skal ske en bredere konsolidering af Affalds- og Energiværkstedets aktiviteter i bydelen, eventuelt skal målgruppen udvides til børn under skolealderen og voksne. Værkstedet ønskes indtænkt som et af Byoasens aktiviteter som tilbud til bydelens institutioner.

Udlisitering af affaldsindsamling i København, på Nørrebro sker det i 2010. Det bliver nødvendigt at bruge ressourcer på at følge udlisiteringen, da det stadig er uklart hvilken indflydelse det vil få på Nørrebros affaldsmodel og Miljøpunkt Nørrebro indflydelse. Vi inviterer repræsentanter fra CMU, der arbejder med udlisiteringen til en rundtur for at vise forholdene på Nørrebro.

Nærgenbrugsstationen i Den Grønne 3 kant, vi følger arbejdet og giver vores erfaringer videre*.

Udvikle og inddrage DTU og Danmarks designskole. Der er fremsendt flere problemformuleringer til DTU's videnskabs Butik med temaer som det vil være interessant at få undersøgt og belyst, og som derefter kan bruges i dokumentation af affaldssituationen på Nørrebro og i byen. Ligeledes fortsættes samarbejde med DDS – Specielt i forbindelse med Projektet »Den talende miljøstation« vil inddragelsen af studerende i udvikling af forskellige tekniske muligheder til implementering af konceptet være interessant.

Succeskriterier 2010 – 11

- Kontakt til 10 gårde på Nørrebro. Herunder udarbejdelse af affaldsplan for AKB Lundtoftegade.
- Gennemførelse af positivt politisk samarbejde med Nørrebro lokaludvalg omkring udvidet affaldssortering.
- Opstart af nærgenbrugsstationen/nærgenbrugsstationen i Haraldsgade, og evt. i AKB Lundtoftegade.
- Relanceringen af Nørrebro affaldsmodel i gårdene.
- Talende Miljøstation, finde penge og fysisk laves i gaderummet.
- Etablering af ny miljøstation
- Fortsat følge kommunens affaldspolitik og praksis – politisk lobbyarbejde

Idébank

Lave reklamebannere for miljøstationerne. Affaldssortering i De Gamles By. Hjælpe hjemmehjælpere med at have tid og ressourcer til at affaldssortere når de håndterer affald fra besøgte hjem. Vi vil gerne have et mere motiverende takstsystem for afhentning af affald, således at usorteret dagrenovation er dyrere at få afhentet, end sorteret affald der kan genbruges.

Sæt en prop i forbruget... Ressourceforbruget skal ned

Vision for arbejdsområdet

Visionen er et Nørrebro hvor ressourceforbruget er minimalt. Hvor ressourcebesparelser og energieffektive løsninger, som en naturlig ting indtænkes i bydelens projekter og initiativer. At alt nybyggeri er passivhuse med grønne tage, regnvandsopsamling, energiruder, høj isolering mv. og genbrug af gråt spildevand. At Nørrebro bliver Københavns mest energirigtigt 'oplyste' bydel, hvor alle borgere, boligforeninger og forretninger sparer CO₂ og bliver anerkendt for deres store indsats for at spare på ressourcerne og opfylder klimamålene, så det bidrager til en retfærdig fordeling af ressourcerne på hele jorden. Et Nørrebro hvor alle borgere køber miljørigtig el og boligforeninger og institutioner har solceller på taget. Vi vil gerne være CO₂ neutrale.

Status for området, herunder samarbejdspartnere

Miljøpunkt Nørrebro har hele året 2009 arbejdet på et større energispareprojekt i Lundtoftegade. Der har vi gennemført og gennemfører lejlighedsbesøg i så mange af 743 lejligheder som muligt. Derudover engagerer vi beboerne i informationsdage, igennem grupper og på udflugter til relevante steder. Indtil videre har vi igennem vores aktiviteter sparet 15 tons CO₂, og vi regner med i alt at komme op på omkring 40-50 tons CO₂ årligt som samlet resultat for AKB Lundtoftegade. Mht. energirådgivning arbejder Miljøpunkt Nørrebro tæt sammen med Økologihuset/Energitjenesten. Der er indledt et samarbejde med Wesselsgade karréen omkring etablering af grøn gård med anlæg af grønne tage og regnvandsnedsivningsanlæg.

Arbejdsprogram, operative mål

I 2010-11 vil Miljøpunkt Nørrebro ud fra den ny erhvervede viden på energiområdet og de praktiske erfaringer fra det store energispareprojekt, arbejde på at finde nye områder at give energispareråd i husholdninger. Det kan være igennem individuel rådgivning og igennem gennemførelse af nye større projekter. Vi vil arbejde aktivt for at støtte etablering af regnvandsanlæg i gårde og andre steder på Nørrebro. Miljøpunkt Nørrebro vil igennem udførelsen af grøn gård i Wesselsgade karréen etablere et pilotprojekt omkring CO₂ neutral gård på Nørrebro, og udvikle et koncept til videre udbredelse og etablering i flere gårde på Nørrebro*. Vi skal hjælpe logik & Co. med at opstille 10 vindmøller på Nørrebro*.

Årsplan 2010 - 11

- Arbejde på at få genindført tilskud til solcelleanlæg, vindmøller og anden vedvarende energi.
- Fortsat energirådgivning og udvide arbejdsområdet, søge at byde ind på et større energispareprojekt
- Arbejde på gennemførelse af Projekt grøn gård i Wesselsgade karréen.
- Være med til at opsætte regnvandsnedsivningsanlæg.

Succeskriterier 2010 - 11

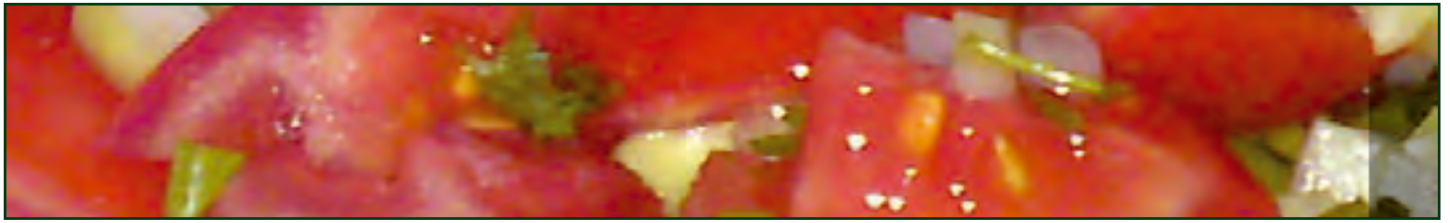
- Projektet grøn gård i Wesselsgade karréen etableret.
- Etablering af 1 regnvandsnedsivningsanlæg
- Vi er med i et større energispareprojekt, på en skole, offentlig institution eller i et boligområde.
- Der er opsat 10 vindmøller på Nørrebro.

Idébank

Skabe interesse for og støtte boligforeninger til at få Grønt Diplom/udarbejde grønne regnskaber og bruge dem. Stille let overskuelige vejledninger og skabeloner til rådighed, der gør det nemt for boligforeninger at lave grønt regnskab og miljøhandlingsplan. Udarbejde elektronisk kampagnemateriale, som boligforeninger kan tilrette og bruge til en spare-kampagne ved udsendelse af vandregninger. Forbruget skal tydeliggøres, og handlemuligheder anvises. Arbejde for øget selvstyre i Københavns kommunes institutioners økonomi, således at den enkelte institution selv kan råde over opnåede besparelser. Ressourcebesparende aktiviteter på skolerne, der inddrager børn og unge, hvor f.eks. kompostering og affaldssortering, regnvandsanlæg i skolegården og energibesparelser indgår, som en integreret del af undervisningen. Kobling af undervisning og forbrug. Formidle viden om, og materiale til skolerne. Samarbejde med Skolernes Energiforum. Måling af energi i skolerne: ugens energiforbrug på Vand, el, affald og Varme. Materialer til udlån: elmålere og 'sparepærekuffert' laves til løbende udlån til borgere.

Godt for maven - og for forretningen

Økologisk mad

Vision for arbejdsområdet

Nørrebro skal være det lokalområde i Danmark, der »omsætter« flest økologiske fødevarer, fordi der er et stort udvalg til konkurrencedygtige priser. Borgerne på Nørrebro skal være med til at produktudvikle de økologiske/miljørigtige varer ved at stille krav ud fra et velfunderet kendskab til området.

Nørrebro skal være med til at skabe debat om sammenhængen mellem forbrug, klima og miljø og livskvalitet. Bydelen Nørrebro skal ved sit eksempel vise, at det kan lade sig gøre at leve 'økologisk' for en ganske almindelig løn.

Status for området, herunder samarbejdspartnere

'Henne om hjørnet': Vi har tidligere promoveret miljøpunkternes fælles projekt 'Henne om hjørnet', hvor vi har produceret en folder over lokale butikker, som forhandler økologiske produkter. På Nørrebro bliver en sådan folder tyk som en telefonbog, og skal udvides hele tiden, da rigtig mange butikker har økologiske varer. Vi har stillet projektet i bero, indtil kommunen er klar med en hjemmeside, hvor de grønne butikker kan registrere sig. Kommunen har udskudt projektet indtil 2010*.

Mosteri: Vi har et mosteri, som borgere og institutioner kan låne og lave deres egen most. Det bliver flittigt udlånt i efteråret.

Grøntsager: Der er i foråret udleveret 32 grøntsagsposer om måneden fra Kiselgården med biodynamiske/økologiske grøntsager. Denne aktivitet er stoppet og videreføres ikke, da der er mange andre, som tilbyder lignende koncepter med levering til døren.

ByOasen: ByOasen (beskrevet under 'Ukrudt og andet godt') har genoplivet 15 kolonihaver i De Gamles By, som nu bruges til at give børn i skoler og daginstitutioner undervisning i at producere bæredygtige grøntsager*.

Arbejdsprogram, operative mål

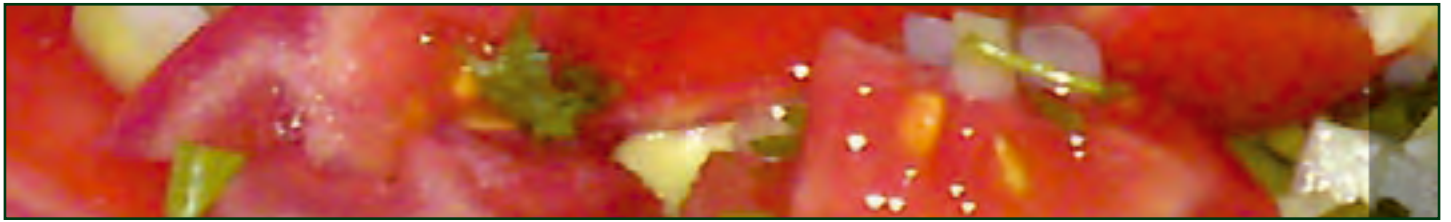
Vi skal fastholde og videreudvikle, at Nørrebro er det sted i Danmark, hvor der bliver solgt flest økologiske produkter. Gennem ByOase projektet vil vi give Nørrebros børn og voksne konkret viden og erfaring med produktion af bæredygtige økologiske fødevarer.

Årsplan 2010 - 11

Vi vil i samarbejde med de øvrige miljøpunkter og kommunen arbejde for, at 'Henne om hjørnet' etableres som database og interaktiv hjemmeside, hvor butikker selv kan registre sig. ByOasen vil etablere udekøkken, køkkenhaver og bondegårdsdyr, hvor børn og voksne fra Nørrebro kan producere og tilberede bæredygtig økologisk mad af årstidens lokale råvarer, herunder vilde planter, som vokser i byen. Mosteriet skal udlånes, for at sætte fokus på lokal produktion.

Succeskriterier 2010 - 11

- 100 børn om året deltager i ByOasens arrangementer om produktion af bæredygtige fødevarer og tilberedning af mad på bål.
- Under foreningen ByOasens venner er der etableret klubber, som arbejder med fødevarerproduktion og tilberedning i udekøkkenet/bålpladsen.
- Implementering af elektronisk 'Henne om hjørnet' i samarbejde med Københavns Kommune.

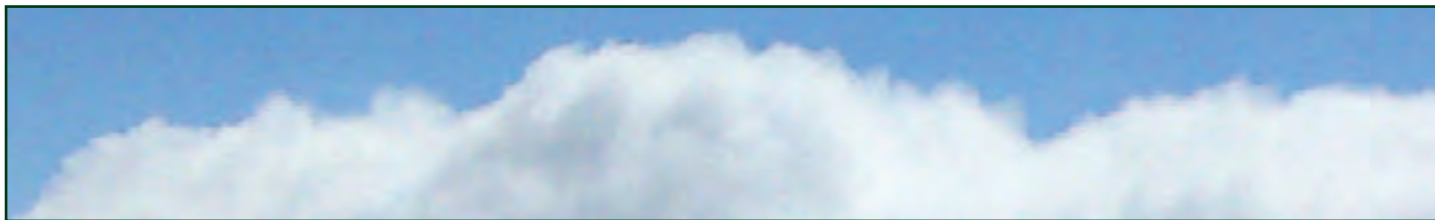
- 1 event der informerer om økologiske varer.
- Mosteriet skal bruges i ByOasen og udlånes til borgere og institutioner 10 gange

Idébank

ByOasen kan lave en klub med fokus på retter fra Mellemøsten produceret af årstidens danske råvarer. Miljøpunkt Nørrebro kan udvikle kurser til uddannelse af personale i detailhandlen: Kendskab til hvori økologiske produkter adskiller sig fra andre tilsvarende konventionelle produkter, hvorfor de er dyrere samt håndtering af grøntsager.

Danne netværk/ERFAgruppe af detailhandlere til oplysning om og udbredelse af økologiske produkter og kendskab til producenter. Der skal specielt arbejdes med at få indvandrergrønthandlerne til at forhandle flere økologiske produkter. Materiale på de største fremmedsprog på Nørrebro.

Miljø med mere. Tværgående miljøarbejde

Vision for arbejdsområdet

At det for fremtiden vil være en naturlig ting at miljø, kultur og det sociale spiller sammen. Et Nørrebro hvor den kulturelle mangfoldighed er en berigelse og ikke en medvirken til konflikt. Miljøprojekterne planlægges så de også kan rumme de socialt udsatte og marginaliserede grupper.

Miljøpunkt Nørrebro ønsker at skabe synlighed ved deltagelse på festivaler og lignende arrangementer. Ønsket er at komme i dialog med så mange interessegrupper som muligt omkring klima og miljøspørgsmål, samt virke formildende omkring miljø- og klimaarbejde lokalt på Nørrebro.

Status for området, herunder samarbejdspartnere

Miljøpunkt Nørrebro har i 2009 deltaget i 2 større events, Nørrebro festival og Kulturelle markedsdage. Begge arr. forløb over 2 dage med mange deltagere fra lokalt forankrede foreninger. Vi har været i dialog med mange borgere på Nørrebro. På kulturelle markedsdage var der ting som specielt gjorde at det var en succes: vi havde under hele festivalen rigeligt personale, vi havde et godt hovedtema: Energibesparelser, vi kom i god dialog med mange Nørrebro borgere omkring klima og energi. Vi havde en »energiquiz« til både store og små, og fik uddelt 60 sparepærer som gevinster. Vi havde fokus på klimaKBH.dk. Vi havde et stort telt og bål m. pandekage bagning. Vi havde nærgenbrugsstationen hvor alle skulle affaldssortere deres affald.

Vi har oprettet en Miljøpulje i Miljøpunkt Nørrebro. Vi har fået flere henvendelser og været positiv over for de fleste.

Centerlederen er med i følgegruppen for Fairtrade følgegruppen i Københavns Kommune.

Miljøpunkt Nørrebro støtter gruppen omkring Moving Line med udvikling af projektet. The Moving Line dækker det geografiske område mellem Jagtvej ad Struensegade op til Folkets park og videre til søerne. Der er afholdt møde og nedsat arbejdsgrupper med deltagelse af borgere, der har en tilknytning og interesse i at få området udnyttet til grønne og motions- og kulturelle aktiviteter. Der er blevet udarbejdet et foreløbigt visionshæfte, som tager udgangspunkt i de forskellige interessenters visioner og ønsker for området. Projektet er økonomisk støttet af Nørrebro lokaludvalg, og samarbejder med boligforeninger, skoler, institutioner m.m. i området.

Arbejdsprogram, operative mål

Overordnet set skal miljøarbejdet spille en rolle i etnisk såvel som social integration. Miljøpunkt Nørrebro skal i endnu højere grad end hidtil samarbejde med de sociale og kulturelle projekter.

Miljøpunkt Nørrebro skal ligeledes fortsætte og videreudvikle samarbejdet med Nørrebro Handelsforening, der gør en stor indsats for at få de små forretninger gjort socialt bevidste og miljørigtige, et arbejde Miljøpunkt Nørrebro vil videreudvikle bl.a. gennem 'Grøn Butik' konceptet.

Projekt hvor indvandrerkvinder inddrages i miljøarbejdet bliver forsøgt startet. Der tages afsæt i erfaringerne fra Energiprojektet i Lundtoftegade. Vi ønsker at udvikle kurser på de forskellige indsatsområder målrettet indvandrerkvinder, samt få etableret et indvandrerkvindenetværk med tilknytning til Miljøpunkt Nørrebro, der arbejder med miljø i bl.a. boligforeninger, og hvordan forskellige kulturbaggrunde kan influere på udviklingen af miljøarbejdet.

En række projekter på de forskellige indsatsområder arbejder på nuværende tidspunkt med social og etnisk integration; her kan eksempelvis nævnes projekt 'affalds- og energiværksted', Energiprojekt i Lundtoftegade og Byoasen. Dette tværfaglige samarbejde skaber behov for bedre koordinering og erfaringsudveksling, samt synlighed mellem Miljøpunkt Nørrebro's forskellige indsatsområder og mellem Miljøpunkt Nørrebro og eksterne aktører. På den baggrund vil der være behov for at en stor del af arbejdet, de kommende år bliver koncentreret om at udvikle dette område.

Årsplan 2010 - 11

Deltagelse i Kulturelle Markedsdage 2010 - 11

Nørrebro Festivalen på Blågård's Plads i 2010 - 11

Succeskriterier 2010 - 11

Miljøpunkt Nørrebro bliver Fairtrade

Deltage i Nørrebro Festivalen 2010 - 11

Deltage i Kulturelle Markedsdage 2010 - 11

Afholde kurser for indvandrerkvinder

Moving Line får gennemført de første synlige resultater

Idébank

Guidet økologisk-social-kulturel rundtur på Nørrebro for børn fra andre dele af landet. Indvandrerraftener med film, foredrag, musik...

»Børnekorps« som deltager v. miljøfestivaler og andre arrangementer.

Opstart af projekt hvor indvandrerkvinder inddrages og engageres i miljøarbejde, med afsæt i erfaringerne i Energiprojektet i Lundtoftegade.

En julebasar eller et andet lignende arrangement, hvor borgerne på Nørrebro bliver inviteret på besøg hos Miljøpunkt Nørrebro på Blegdamsvej. Her vil det så være muligt at informere mere om det arbejde, der foregår, og de muligheder der er for borgere i Miljøpunkt Nørrebro. Der kan evt. være tilbud om pileflet, økologiske kager, juletræer, julepynt eller andet til arrangementet. Vigtigst er muligheden for dialogen direkte med borgerne om emner, der er relevante for miljøet på Nørrebro.

MILJØPUNKT

AGENDA 21 · FOR ET BÆREDYGTIGT KBH

NØRREBRO

KORT OVER NØRREBRO

